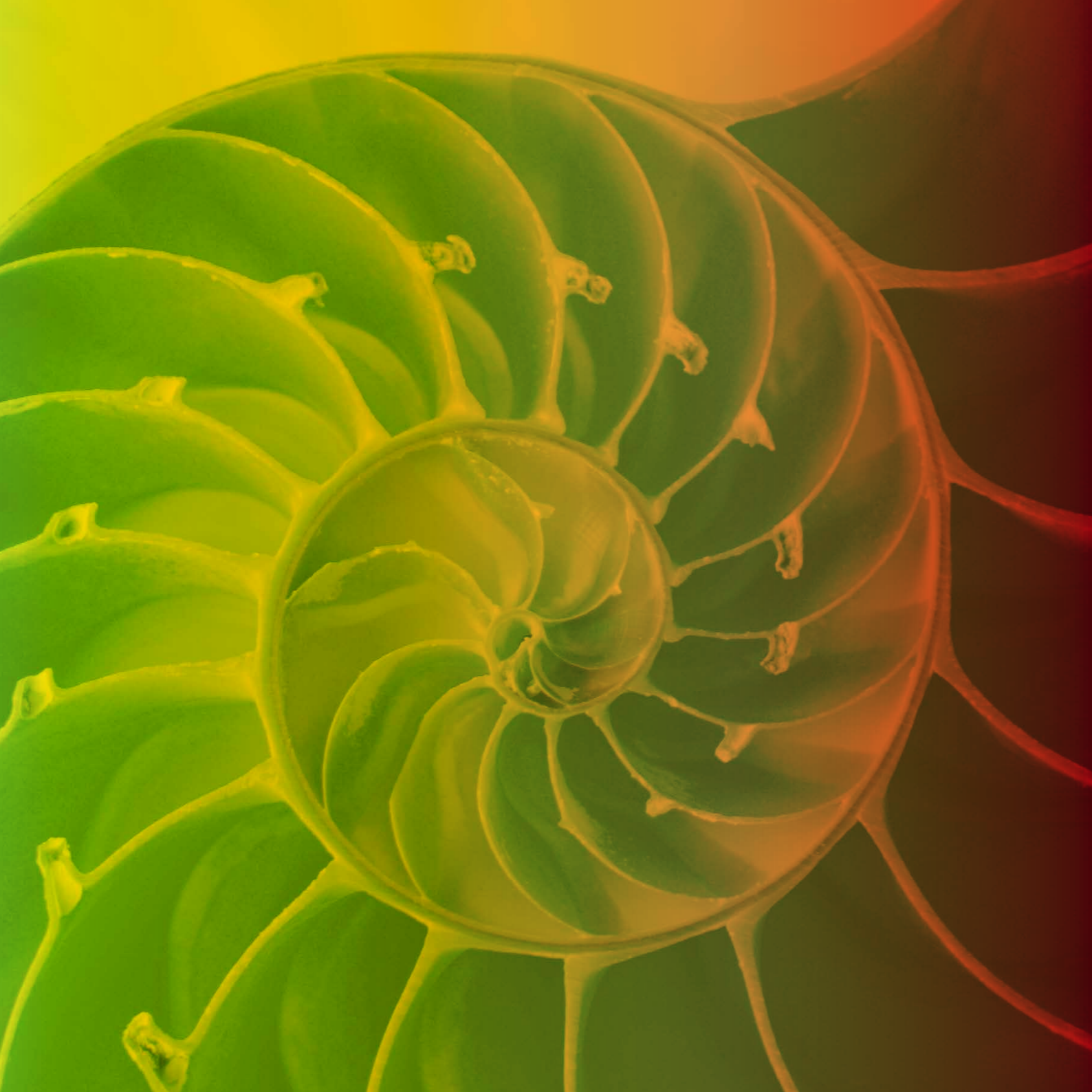

Toonaangevende groene technologische topregio

Strategisch plan 2020-2025

Wij stimuleren innovatie en ondernemerschap
en werken aan een duurzaam Twente met werk
en welzijn voor iedereen.

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	4
2	Strategie in hoofdlijnen	6
3	Doelstelling Twente Board	10
	3.1 Centrale opgave Twente	10
	3.2 Vier centrale actielijnen	11
	3.3 Opgave Twente Board	11
4	Positionering en functie Twente Board	12
5	Onderhoud van het Twentse ecosysteem	14
	5.1 Innovatie & ondernemerschap	15
	5.2 Talent	15
	5.3 Profilering	16
	5.4 Twenteboard Development	16
	5.5 Samenhangende investeringsprogramma's	17
	5.6 Kapitaal en financiering	18
	5.7 Samenwerking Rijk, provincie en regio	19
6	Ontwikkelen van het Twentse ecosysteem	20
	6.1 Focus op impactportfolio's	21
	6.2 Arbeidsmarkt en onderwijs	22
	6.3 Bereikbaarheid en vestigingsklimaat	23
	6.4 Nieuwe technologieën	23

Voorwoord

De Twente Board staat voor het versterken van de brede economie in Twente, met focus op de kracht van Twente. Door de coronacrisis is op dit moment nog veel onduidelijk. We weten niet hoe de economie zich zal ontwikkelen en hoe lang het economisch herstel zal duren. Ook is de vraag hoe het coronavirus zich ontwikkelt, zolang er geen vaccin is. In Twente werken we zij aan zij om ondernemerschap en onze innovatiekracht op peil te houden. De actualiteit leidt tot een herijking van onze strategische agenda.

Centraal staan het behoud en de versterking van de bedrijvigheid, de werkgelegenheid en ons verdienvermogen. We brengen focus aan in onze strategie. We stimuleren investeringen in technische

innovaties, zetten in op de versnelling van de circulaire economie en een aantrekkelijke en bereikbare regio voor wonen en werken.

Op die basis kunnen we kwetsbaarheden in de regio aanpakken. Zoals in ons onderwijs via scholing of op de arbeidsmarkt en in de sociale zekerheid. Innovatiekracht, voldoende banen, gezondheid, duurzaamheid, kansengelijkheid en kansen voor de jonge Twentse generatie staan naast elkaar. We doen het voor de brede welvaart in Twente. Samen bouwen we aan de toekomst van Twente.

In dit plan gaan we in hoofdstuk 2 in op de hoofdlijnen van onze strategie. In de hoofdstukken 3 en 4 geven we een beschrijving van onze doelstellingen en de functie

van de Twente Board in de regio. In hoofdstuk 5 geven we een toelichting op de activiteiten die zich richten op het onderhoud van het Twentse ecosysteem. Tot slot gaan we in hoofdstuk 6 in op de ontwikkeling van het Twentse ecosysteem. Dit plan dient als opmaat voor een uitvoeringsplan, waaraan wij in de komende periode samen met onze partners in de regio aan werken.

Wim Boomkamp

Voorzitter Twente Board

Innovatiekracht, voldoende banen, gezondheid, duurzaamheid, kansengelijkheid en kansen voor jongeren staan naast elkaar. We doen het voor de brede welvaart in Twente. Samen bouwen we aan de toekomst van Twente.

Strategie in hoofdlijnen

De wereldwijde economie, en zeker ook de Twentse, bevindt zich in een fundamentele transitie. Dat wordt versneld door de coronacrisis die een ongekeerde impact heeft op de manier waarop wij leven en werken. We weten niet hoe de toekomst eruit ziet en hoe de economie zich zal ontwikkelen. We kunnen ons wel goed voorbereiden. Daarbij zien we hoe belangrijk aanpassingsvermogen is. Wendbare bedrijven en veerkrachtige instellingen hebben de toekomst. In Twente hebben we in het verleden en ook nu bewezen zeer wendbaar te zijn. De coronacrisis laat zien dat dit de kracht van Twente is. De zorg, bedrijven en kennisinstellingen leveren een cruciale bijdrage aan de bestrijding van het virus. In Twente zit diepgaande kennis en groot innovatief vermogen die relevant is voor de toekomst van onze samenleving en de aarde.

Van oudsher is Twente sterk in techniek. Dankzij de florerende textiel- en staalindustrie heeft Twente haar sporen hierin ruimschoots verdiend. De technologische innovaties van vandaag kennen een ongekeerde dynamiek. Ze zijn nu al zichtbaar in medische apparaten, 3D-printers, robotica, nanotechnologie en zelfrijdende voertuigen. Wij willen en kunnen inspelen op deze snelle technologische veranderingen. Technologisch innoveren en ondernemen zit in het DNA van Twente. In de afgelopen 30 jaar hebben we volop geïnvesteerd in vakmanschap, kennis en technologie. De regio Twente heeft meerdere unieke technologieën in huis. Daarnaast is er een brede diversiteit aan ondernemerschap binnen het mkb en de industrie. Dit heeft geleid tot verrassende innovaties met internationaal onderscheidende producten, diensten en bedrijven.

“Twentse technologie versterkt de innovatieve ontwikkeling van een duurzaam Nederland”

We hebben hiermee wereldwijd unieke posities opgebouwd in de sleuteltechnologieën voor de toekomst. Denk aan slimme materialen, sensing, robotica, fotonica, artificiële intelligentie en medische technologie. Dit biedt enorme kansen voor Twente. Kansen die we als regio gaan pakken! Via de combinatie van kennis en ondernemerschap stimuleren we de economische doorontwikkeling van Twente. Het stelt ons in staat om ook op de lange termijn ons verdienvermogen te behouden en te versterken. Voor de toekomst van Twente zijn het mkb, de start-ups en scale-ups van groot belang. Zij zorgen voor de economie en banen van morgen. Met hun innovatieve producten en diensten bieden zij oplossingen voor de wereldwijde maatschappelijke uitdagingen. We trekken belangrijke lessen uit de coronacrisis. We onderkennen het belang van het terughalen van productie uit verre landen (reshoring)

en zetten in op het dichterbij produceren van cruciale onderdelen voor onze producten (nearshoring).

Innovatieve techniek als oplossing voor de wereld nu en van morgen

We richten ons op techniek. Daarbij gaat het om wat je kunt, maakt en doet met techniek. Door vakmanschap van de praktische monteur tot grensverleggend nano-research door de wetenschapper. Technologie zorgt voor werk en welvaart in onze regio. En ook voor het oplossen van maatschappelijke problemen. Of het nu gaat om de klimaatverandering, de energietransitie, mobiliteit, (digitale) veiligheid, het wereldwijde voedsel- en watervraagstuk of nieuwe mogelijkheden in de gezondheidszorg, techniek speelt steeds een essentiële rol. Hiermee dragen we bij aan een duurzamere, gezondere en veiligere samenleving.

Twente leeft!

In Twente staan we daarnaast voor rentmeesterschap. Hiermee geven we invulling aan duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Samen zijn we verantwoordelijk voor het doorgeven van 'Twente' aan volgende generaties. Zodat zij ook een leven in een groen, gezond en veilig Twente kunnen opbouwen. Het gaat ook over sociale duurzaamheid en brede welvaart; over het belang van kwaliteit van leven en een goed woonklimaat. We beschikken over een groene, prettige woon-, werk- en recreatieomgeving.

Duurzaamheid leeft in Twente! We stimuleren volop duurzame initiatieven. Denk aan circulair textiel, de energietransitie of het duurzaam maken van de landbouw. Techniek zetten we in op tal van dit soort duurzame ontwikkelingen. In Twente hebben we letterlijk hiervoor de ruimte! Een unieke combinatie van stedelijk en landelijk gebied. De nabijheid van ruimte creëert een unieke testomgeving voor technologische innovatie.

Op z'n Twents

In Twente hebben we noaberschap. Een authentiek Twents begrip; het zit in ons bloed. In Twente hebben mensen sterke persoonlijke banden met elkaar; men helpt elkaar. In de regio krijgt het betekenis door een uniek en ambitieus samenwerkingsmodel. In onze regio

pakken we de uitdagingen samen op. Dit is ook nodig. We zijn ambitieus. En we hebben hiervoor de goede papieren. De lijntjes in Twente tussen ondernemers, overheid, onderwijs en onderzoekers zijn kort. Met de samenleving gaan we multi helix samenwerken. De uitdagingen van vandaag en die van de toekomst gaan we samen aan. Burgers, consumenten, investeerders, maatschappelijke organisaties, corporaties en kleinschalige ondernemers erbij betrekken. We zoeken in gemengd verband naar oplossingen voor sociale en duurzame vraagstukken. Op z'n Twents; slim, kleinschalig, resultaatgericht en pragmatisch. Hierdoor zijn we wendbaar en innovatief. We bedenken samen oplossingen en omarmen nieuwe inzichten van talent uit Twente en daarbuiten. We staan open voor nieuwe culturen en laten ons inspireren. In Twente is volop ruimte voor ontwikkelmogelijkheden. We investeren in goed opgeleide vakmensen en kenniswerkers.

Twente als regio hub

Een goede bereikbaarheid en een aantrekkelijk vestigingsklimaat van onze regio is van vitaal belang. Als grensregio is Twente de vanzelfsprekende hub vanuit de Randstad naar Duitsland. We slaan de brug naar Duitsland als belangrijke kennispartner. Ook maken we deel uit van internationaal sterke netwerken. Hiermee versterken we de (internationale) positie van Twente naar Europa en de rest van de wereld.

Kortom:

De Twente Board heeft de ambitie om Twente te ontwikkelen als toonaangevende groene technologische topregio. Met de wereld als ons speelveld, werken we met techniek als motor aan een gedragen economische agenda om talent, bedrijven en kapitaal in Twente samen te brengen. Techniek draagt bij aan de verduurzaming van de regio en aan de ontwikkeling van oplossingen voor wereldwijde (maatschappelijke) uitdagingen. De Twente Board stimuleert innovatie en ondernemerschap. Met als resultaat een duurzaam Twente met werk en welzijn voor iedereen.

Doelstelling Twente Board

3.1

Centrale opgave Twente

Het doel is het bevorderen van de ontwikkeling van de Twentse economie. De versterking van ondernemerschap en innovatie, de brede werkgelegenheid en het verdienvermogen staan centraal. Daarvoor is het nodig om het triple helix ecosysteem verder uit te bouwen en te versterken. Om onze internationale concurrentiekracht te behouden, willen we nieuwe technologieën versneld toepassen, de economie verduurzamen en circulair maken. We borgen dat de kracht van de Twentse industrie en bedrijven behouden blijft en dat deze vanuit die kracht in de volle breedte aangehaakt blijven op de razendsnelle ontwikkelingen van de moderne tijd, waaronder de digitale transformatie ('Vierde industriële revolutie'). Andersom haken we ook aan op de sterke sectoren van Twente om deze samen te versterken. Daarbij willen we voldoende talent beschikbaar hebben en houden en talent tijdig bij of om te scholen zodat hij/zij om kan gaan met deze transformatie. Twente kan daarnaast agglomeratievoordelen behalen door de samenwerking met Duitsland en andere internationale partners te intensiveren en grensbelemmeringen daarbij op te heffen.

3.2

Vier centrale actielijnen

De regionale investeringen richten zich op de sociaaleconomische structuurversterking van Twente met focus op techniek en bestaan uit 4 centrale actielijnen:

- **Techniek als motor:** versterken van de technische kracht van de regio, de motor achter de economische groei van Twente;
- **Arbeidsmarkt & Talent:** voldoende (internationaal) talent op alle niveaus aantrekken, opleiden en behouden voor de regio om deze technische motor draaiende te houden;
- **Bereikbaarheid & Vestigingsklimaat:** goed woon-, werk- en leefklimaat creëren om (getalenteerd) personeel vast te houden en als regio aantrekkelijk te zijn voor (nieuw te vestigen) bedrijven;
- **Circulaire economie & Duurzaamheid:** aansluiten bij de toenemende vraag naar duurzame technologie, producten en de noodzaak voor toekomstbestendige landbouw.

Bovengenoemde vier actielijnen dragen bij aan de toekomst van Twente en vormen het fundament voor de huidige en toekomstige regionale investeringsagenda's, zoals de Agenda voor Twente en de Regio Deal Twente.

3.3

Opgave Twente Board

De Twente Board heeft als opgave om via gerichte investeringen bij te dragen aan de economische ontwikkeling van Twente. Deze opgave wordt in jaarplannen vertaald in een aantal onderliggende doelen met bijhorende streefcijfers.

De Twente Index, die in opdracht van de Twente Board door Kennispunt Twente wordt samengesteld, wordt gebruikt om de toestand van de Twentse economie, de voortgang in ontwikkelingen en de effectiviteit van programma's, activiteiten en maatregelen te monitoren en te toetsen op het behaalde resultaat. Dit biedt dan weer een basis voor toekomstige ontwikkelingen, activiteiten en nieuwe programma's.

De Twente Board streeft uiteindelijk naar brede welvaart. Voor de monitoring van de brede welvaart in Twente wordt de monitor van het Planbureau van de Leefomgeving gehanteerd. Naast inkomen en arbeid gaat het hier om indicatoren 'gezondheid en leefomgeving' en 'samenleving en subjectief welzijn'.

Positionering en functie Twente Board

De Twente Board bepaalt de economische strategie en geeft richting aan investeringen die aansluiten bij de koers van Twente. Daarin is een economische agenda leidend, die inzet op regionale kansrijke, meerjarige projecten en programma's die bijdragen aan de oplossing van regionale vraagstukken en (inter)nationale opgaven. De agenda heeft herkenbare thematische lijnen die zijn geworteld in de Twentse samenleving. Twente ontleent zijn kracht aan een brede basis van stuwende en innovatieve bedrijvigheid, kennisinstellingen en andere regionale partners die samen aan de slag gaan met de opgaven.

De Twente Board is bestuurlijk trekker van de regionale opgaven en verbindt partijen in het ontwikkelen van oplossingen. Daarbij wordt multi helix samengewerkt met de Twentse samenleving en gebouwd aan intelligente, sterke netwerken. De opgaven worden met het werkveld in kaart gebracht en samen wordt bepaald welke (structurele) acties en ontwikkelingen nodig zijn. De Twente Board kan kansrijke projecten aanjagen, partijen bij elkaar brengen, lobby organiseren, zaken lostrekken die niet lopen en ambassadeur zijn voor bedrijvig Twente. Daarbij fungeert de Young Twente Board als alert klankbord voor de board.

De focus ligt op technologie en is gericht op de oplossing van grote maatschappelijke vraagstukken. Hiermee wordt toekomstbestendig rendement behaald,

dragen we bij aan de economische doorontwikkeling van de regio en aan een duurzaam, gezond en veilig Twente. De Twente Board gaat over de brede economische agenda: economische ontwikkeling, de Human Capital agenda en werkgelegenheid. Daar raakt de opgave van de board die van de sociale agenda.

**“Wereldwijde maatschappelijke
uitdagingen vragen om
antwoorden, Twente heeft deze
innovatieve oplossingen.”**

Onderhoud van het Twentse ecosysteem

In het onderhoud van het Twentse ecosysteem richt de Twente Board zich op het organiseren van gunstige condities voor ondernemerschap. Daarmee versterken we de stuwende werkgelegenheid, de arbeidsproductiviteit van (mkb-)bedrijven, en de economische ontwikkeling van Twente. De centrale vraag is steeds wat is er nodig om het ecosysteem beter te laten functioneren. Er is in Twente een brede mix aan activiteiten die hiermee verband houden. Daar bouwen we vanuit de Twente Board met het werkveld op door en we geven prioriteit aan die functies die verder versterkt moeten worden.

De belangrijke thema's in het onderhouden van het Twentse ecosysteem zijn: innovatie & ondernemerschap, talent en profilering. Vernieuwende ondernemers en werkgelegenheid-scheppende bedrijven zijn cruciaal voor de duurzame economische ontwikkeling van onze regio. Mkb-bedrijven, start-ups en scale-ups hebben onze aandacht. Het stimuleren van ondernemers gaat daarbij verder dan de ondernemer zelf. Het bedrijfsleven met kennisinstellingen en overheden ontwikkelen samen de oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. We zetten lokale fieldlabs en proeftuinen in om nieuwe ontwikkelingen toe te passen. Concrete voorbeelden zoals TopFit en Mineral Valley Twente, overstijgen de regio en zetten Twente op de kaart. De groei en nieuwe bedrijvigheid kan niet zonder talent. Het hebben van voldoende en goed gekwalificeerd personeel is een belangrijke voorwaarde voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Tot slot is een sterke profilering noodzakelijk om meer bekendheid te geven aan de regio, richting talent, als high tech hub, en ook voor top technologisch onderzoek en opleidingen.

5.1

Innovatie & ondernemerschap

Innovatieve bedrijven zijn de motor van de Twentse economie. De ondersteuning van ondernemers is gericht op het regio breed aanjagen van innovatie en op het

versterken van ondernemerschap. In de komende jaren werken we aan:

- Kennis en technologie transfer vanuit de kennisinstellingen;
- Directe ondersteuning van ondernemers middels het ondernemersloket, 1-op-1-ondersteuning en start- en groeiprogramma's;
- Clusters van bedrijven die inspelen op ontwikkelingen zoals digitalisering en robotisering en circulaire economie en de energietransitie om bedrijven toekomstbestendig te maken;
- Begeleiding en toegang tot financiering.

Voor de acquisitie van bedrijven en internationalisering werken we samen met regionale partners en netwerken.

De regionale actoren voor deze activiteiten zijn onder andere Novel-T, OostNL, Pioneering en WTC, die samen met diverse ondernemersplatforms en netwerkorganisaties een samenhangend geheel vormen.

5.2 Talent

Bij talent gaat het om voldoende ontwikkeld menselijk kapitaal, met de juiste kennis en kwaliteiten. Aan de basis staat een optimale samenwerking tussen het beroeps- en hoger onderwijs, de onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven. Studenten leren zo de nieuwste ontwikkelingen binnen hun vakgebied kennen en ontwikkelen meteen de

vaardigheden voor de beroepen van morgen. Professionals krijgen gemakkelijk toegang tot scholing en kunnen zich zo een leven lang blijven ontwikkelen. De Twente Board legt de volgende accenten in de Human Capital Agenda:

- Aantrekken van internationaal talent en kenniswerkers;
- Groei van het aantal technologie-studenten in het beroeps- en hoger onderwijs;
- Inzetbaarheid huidige workforce (kennis en vakmanschap);
- Twente, van blindspot naar hotspot (profilering).

De regionale actoren hiervoor zijn onder andere Talentpact Twente die samen met het bedrijfsleven, de onderwijsinstellingen en andere partijen zich primair richten op techniekpromotie en boeien en binden van talent. Juist de brede triple helix samenwerking is van belang. De focus in de komende periode is gericht op meer samenhang aanbrengen in de omvang van initiatieven. Hiermee willen we de effectiviteit van de interventies en de inzet en betrokkenheid van ondernemers vergroten.

5.3 Profilering

In Twente gebeuren mooie dingen en die moeten we beter onder de aandacht brengen. Niet alleen in de regio, maar juist ook landelijk en internationaal. We willen meer bekendheid geven aan de regio, als high tech hub richting bedrijven en talent en voor top technologisch onderzoek en onderwijs. Oplossingen die in Twente

worden ontwikkeld kunnen ook elders een belangrijke bijdrage leveren. We kunnen dit illustreren en uitdragen met veel aansprekende voorbeelden. Regionaal laten we zien welke projecten er zijn en hoe ze bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen waar we in Twente voor staan. Landelijk zetten we marketing en branding in om het merk Twente op de kaart te zetten. En werken we met gerichte campagnes voor bepaalde doelgroepen zoals talent. De website www.twente.com is een belangrijke tool om Twente nationaal en internationaal uit te dragen.

5.4 Twente Board Development

De Twente Board wordt in de uitvoering bijgestaan door de uitvoeringsorganisatie Twente Board Development (TBD). De uitvoeringsorganisatie is gericht op het onderhouden en versterken van het regionale ecosysteem, met de strategische agenda van de Twente Board als leidraad. De organisatie werkt samen met regionale partners in het signaleren van trends en ontwikkelingen, verkennen van kansen en uitdagingen, in beeld brengen en organiseren van het benodigde regionale ecosysteem en oplijnen en volgen van acties en plannen met inzet van financiële middelen (subsidies). Onderdeel van de uitvoering zijn communicatie, marketing en branding en de lobby richting Den Haag en Brussel.

Signaleren en monitoren zijn de essentiële basistaken van de uitvoeringsorganisatie. Het verzamelen van kennis over en het volgen van de relevante (beleids-) ontwikkelingen, processen en actoren in de regio zijn de basis om hierop te anticiperen. Samen met de diverse regionale partners geeft Twente Board Development hieraan invulling, in een vernieuwde onderlinge samenwerking. Een kans in dit verband is het versterken van de signalerende functie voor trends en impact in regionale economie en arbeidsmarkt zoals die nu door Kennispunt met Regio Twente wordt uitgevoerd. Ook kunnen we gebruik maken van de actuele kennis van Kracht van Oost 2.0 en van Nederland Slim Benutten. De triple helix samenwerking in de Twente Board, met Saxion Hogeschool en UT biedt de mogelijkheid om van meerdere expertisegebieden gebruik te maken, zoals van economische en arbeidsmarktkennis, data-analyse en data science toepassingen.

5.5 Samenhangende investeringsprogramma's

In Twente investeren we samen in het onderhouden en versterken van de regio. De investeringsprogramma's Regio Deal Twente en de Agenda voor Twente vormen de basis voor het verdienvermogen van Twente, nu en in de toekomst. Dit gebeurt in nauwe samenwerking tussen ondernemers, overheid en

onderwijs. Dat maakt onze regio sterk en wendbaar. De investeringsprogramma's maken onderdeel uit van het ecosysteem, als een werkwijze waarmee partijen gezamenlijk belangrijke opgaven in Twente aanpakken. De Regio Deal is daarbij het vliegwiel voor de Agenda voor Twente. Beide investeringsprogramma's worden benut om Twente verder te ontwikkelen en te profileren als krachtige regio met volop potentie.

Met de programma's worden projecten aangejaagd, en daarnaast wordt geïnvesteerd in het onderhouden van het ecosysteem. Voor dat laatste wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde basisinfrastructuur als onderdeel van de Agenda voor Twente. Dit is een belangrijke aanjager van het ecosysteem, om gericht belangrijke functies of aspecten in het regionale netwerk door te ontwikkelen, te versterken, of juist te versnellen. De Twente Board zet in op meerjarig commitment en op vertrouwen in de gezamenlijke aanpak.

Midden in de coronacrisis, is een nieuwe werkelijkheid ontstaan waarvan veel nog onzeker is. Tegelijkertijd is deze crisis een uitdaging die kansen biedt voor innovatie en ondernemers, zoals voor beademingsapparatuur, sensoren en andere medische technologie. Belangrijk is te constateren dat de centrale opgaven urgent blijven voor Twente, ook én juist in de nieuwe

A vertical decorative image on the left side of the page, showing a microscopic view of plant cells. The cells are arranged in a grid-like pattern, with green and yellowish-green hues. The lighting is dramatic, with a gradient from dark green at the bottom to bright yellow at the top.

werkelijkheid na corona. Daar bouwen we met de investeringsprogramma's verder aan.

5.6 Kapitaal en financiering

Kapitaal is nodig om het ecosysteem draaiende te houden. Voor (toegepast) onderzoek, (vroeg fase) financiering van start-ups en scale-ups en publieke investeringen om de regio als vestigingsplaats aantrekkelijk te houden. De Twente Board spant zich in om publieke, privaat/publieke en private financieringsbronnen aan de regio te binden, via een strategische lobbyagenda en door het inzetten van relevante regionale en internationale netwerken. Daarbij gaat het om Europese fondsen, Rijksbeleidsprogramma's, (eu)regionale financieringsinstrumenten, maar ook om eigen middelen en om het aantrekken van voldoende risicokapitaal en private equity.

5.7 Samenwerking Rijk, provincie en regio

Twente biedt oplossingen en innovaties die ver buiten de regio ook van belang zijn. Dat doen we samen met het Rijk en de provincie. Zo zijn er diverse projecten in de investeringsprogramma's nationaal van belang

om opgaven in landbouw en in de zorg aan te pakken. Samen ontwikkelen we de slagkracht die nodig is om economische kansen te verzilveren en oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen in de praktijk te brengen. Niet alleen voor Twente, maar voor heel Nederland en zelfs buiten de landgrenzen. Daarbij benutten we de kansen die er liggen binnen Europa en de potentie van grensoverschrijdende samenwerking.

De provincie stimuleert en ondersteunt de ontwikkeling van de Twentse economie door actieve deelname aan de (inter)nationale lobby, door de inzet van kennis en door een actieve rol in de Twente Board. De provincie levert tevens haar bijdrage door (co)financiering van diverse regionale en Europese projecten met impact voor de regionale economie en waar ondersteuning door de provincie het verschil uitmaakt.

In de groeibrief benoemt het kabinet enkele aandachtsgebieden om haar ambities waar te maken: onderwijs aan kinderen en volwassenen, deelname aan de arbeidsmarkt, onderzoek en innovatie, bereikbaarheid en groeikansen door transities, zoals de energietransitie. Een speciaal fonds moet investeringen op die gebieden aanjagen. De Twente Board stimuleert voorstellen rond onder andere artificiële intelligentie en medische technologie, die aanhaken op de groeibrief. Om de regionale component te versterken participeren

de Twentse kennisinstellingen in een multi helix samenwerkingsverband.

Het Rijk is op dit moment bezig met het beperken van schade aan de economie. Verkend wordt welke grote investeringsfondsen hiervoor worden ingezet en hoe Twente hierop via projecten kan aansluiten en inzetten, zoals bijvoorbeeld innovaties die helpen in het bestrijden van het coronavirus.

Ontwikkelen van het Twentse ecosysteem

Twente is sterk in het bedenken en ontwikkelen van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken die regionaal, nationaal en internationaal hun weg vinden. Daarbij richten we ons op het versterken van het innovatievermogen van het bestaand mkb, op technologische niches en op impactportfolio's. Aan de basis van het succes van Twente staat het sterke triple helix-ecosysteem, waarin bedrijven, kennisinstellingen en overheden nauw samenwerken. De Twente Board zet in op de ontwikkeling van Twente als het meest effectieve ecosysteem van Europa voor innoveren en ondernemen. Ondernemers, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en de overheid spelen hun specifieke rol in de daarmee samenhangende agenda en programma's.

Om onze doelstelling te bereiken gaat de Twente Board uit van de volgende randvoorwaarden:

- Gedeelde investeringsagenda van industrie, overheden en kennisinstellingen;
- Scherpe positionering aan de hand van impactportfolio's en profilering op deze thema's;
- Regionale versnippering en concurrentie tegengaan;
- Benutten van de regio als living lab en proeftuin;
- Vertrouwen geven door te redeneren vanuit onderscheidende waarde propositie, koplopers en het principe 'iedereen mag meedoen' in plaats van 'iedereen moet meedoen'.

Het ecosysteem ontwikkelen we voortdurend aan de hand van een aantal bouwblokken en de mate waarin partijen in de regio daar toegang tot hebben.

6.1

Focus op impactportfolio's

De regio profileert zich voor de periode 2020 – 2025 scherp aan de hand van impactportfolio's. Dat zijn gebieden waar Twente sterk in is, zowel qua technologie als qua ondernemerschap, die aansluiten bij de verwachte focus in de post-corona-economie en waar een duidelijk onderscheidend karakter is van Twente ten opzichte van andere regio's. De inhoud van de impactportfolio's

wordt vooral bepaald door de ondernemers en de vraag vanuit de markt. De toepassing van innovaties en nieuwe productietechnieken staat daarbij centraal. We geloven in de trekkende kracht van het bedrijfsleven en in de toekomst zullen projecten alleen worden goedgekeurd als er minimaal één (maar liever meer) co-financierende en pro-actief betrokken bedrijf is. Wat niet binnen deze scherpe keuze valt is net zo belangrijk voor de economie van Twente, maar vraagt in mindere mate de aandacht van de Twente Board. Deze impactportfolio's zijn:

- Digitalisering: Focus ligt op digitalisering, robotica, artificiële intelligentie (AI) en het verbinden van (eu) regionale productiewaardeketens. Daarbij stimuleren we investeringen in de ontwikkeling van nieuwe productietechnieken, robotica en digitalisering van de (maak)industrie;
- Innovatie in de zorg: Focus ligt op het samen met kennisinstellingen, zorgprofessionals, burgers en ondernemers versnellen van toepassing van innovaties in de zorg. Daarbij stimuleren we investeringen in de innovaties op het gebied van medtech, bestrijden corona, preventie en nieuwe businessmodellen in de zorg;
- Circulaire economie: Focus ligt op kringlooplandbouw, energietransitie en de productiewaardeketen van circulaire textiel. Daarbij stimuleren we investeringen in diverse innovaties op het gebied van bodemkwaliteit, voedselvoorziening – en veiligheid,

toepassing van dronetechnologie in de landbouw, energieopslag en warmte, inzameling van textiel en (mechanische en chemische) recycling van textiel;

- Sleuteltechnologieën: Focus ligt op fotonica, nanotechnologie en artificiële intelligentie (AI). Daarmee stimuleren we investeringen in nieuw onderzoek en technieken die daarvoor nodig zijn en gezamenlijke faciliteiten ten behoeve van productie.

Binnen deze impactportfolio's organiseren we toegang tot (inter)nationale netwerken, concentreren we ons op het creëren van voldoende kritische massa/schaal en leggen we slimme verbindingen binnen en tussen productiewaardeketens. Daarnaast zorgen we voor gezamenlijke (onderzoeks)faciliteiten en doorgaande leerlijnen met als doel kennisdeling en -ontwikkeling op alle opleidingsniveaus. Met deze keuze brengen we focus aan in de investeringsprogramma's binnen 'Investeren in Twente'. De impactportfolio's zijn de 'drivers' voor de actielijnen 'Techniek als motor' en 'Circulaire economie & duurzaamheid'. Daarnaast geven ze richting aan investeringen binnen de andere twee actielijnen. Via de monitoring van de Twente Index volgen we de stuwende kracht van de 'drivers' en meten we de effectiviteit.

6.2

Arbeidsmarkt en onderwijs

Door de coronacrisis komt de arbeidsmarkt in een stroomversnelling. Oude banen verdwijnen sneller en de vraag naar geschikt personeel in andere sectoren groeit. Er is een herwaardering ontstaan voor beroepen in bijvoorbeeld de gezondheidszorg. Dit vraagt om scholing op basis van de nieuwe omstandigheden. De Twente Board stimuleert een leven lang ontwikkelen in de post-corona economie. Ook lijkt de coronacrisis de kansenongelijkheid te versterken. Vanuit het brede arbeidsmarktperspectief richten wij ons juist op de bevordering van een inclusieve arbeidsmarkt.

Het voorkomen van (jeugd)werkloosheid, aandacht voor de arbeidsmigrant en voor de toekomst van toerisme, cultuur en horeca in Twente zijn belangrijke aandachtspunten.

De onderwijsinstellingen dragen bij aan een gezond en economisch klimaat in Twente. Het is van belang dat zij voldoende studenten kunnen blijven opleiden om aan de vraag van de Twentse arbeidsmarkt te voldoen. Onze regio krijgt te maken met demografische krimp. Om ook in de toekomst te zorgen voor voldoende talent en innovatiekracht in onze regio is regionaal onderwijsbeleid en -besteding nodig.

6.3

Bereikbaarheid en vestigingsklimaat

De Twente Board bewaakt de randvoorwaarden voor een goed vestigingsklimaat voor talent en bedrijven. Daarbij gaat het om de bereikbaarheid van de regio, via onder andere een actieve lobby voor verbetering van de mobiliteitscorridor Zwolle-Enschede-Münster (N35 en verdubbeling spoor), zowel voor de verbindingen met de Randstad als met bestemmingen in Duitsland (Münster, Berlijn). Twente is een logistieke hub. Voor een krachtige logistieke hub zijn goede bereikbaarheid en optimale verbindingen van vitaal belang.

Ook zijn de sectoren cultuur en vrije tijd en recreatie belangrijke pijlers onder het woon-, leef-, en vestigingsklimaat. De Twente Board onderkent het belang van een vitale vrijetijdssector die bijdraagt aan de kwaliteit van het Twentse leefklimaat en daarmee aan de ontwikkeling van de regionale economie.

De onderscheidende profielen van de 4 topwerklocaties Kennispark Twente, High Tech Systems Park, Technology Base Twente en XL Business Park, individueel en in samenhang, zijn belangrijke magneten voor de nieuwe bedrijven van buiten de regio.

6.4

Nieuwe technologieën

De regio is sterk in onderzoek en toepassen en valorisatie van nieuwe kennis binnen verschillende technologische niches. Een aantal van deze niches resulteren in concrete economische activiteiten, zoals micro-fluidica, thermoplastische composieten en block chain technologie en hebben grote potentie voor de toekomst.

De ontwikkeling van nieuwe technologieën wordt mede bepaald door de industrie en de markt. Het eenvoudigst is dit te doen vanuit de krachtige ondernemingen die Twente al rijk is. Ondernemend Twente zal in deze nieuwe triple helix organisatie nadrukkelijk betrokken worden bij de keuzes van de inzet op nieuwe technologieën in de toekomst.

Ook legt de Twente Board een belangrijke verbinding tussen technology push (ontwikkeling en valorisatie) en market pull (commercialisatie van technologie) en adviseert voor het doen van gerichte investeringen die nieuwe technologie uit een laboratorium omgeving naar de markt brengt. Het doel is om nieuwe impactportfolio's voor de toekomst te creëren. Nieuwe technologieën hebben aantrekkingskracht op toekomstige economische activiteiten via starters, start-ups en scale-ups en internationale bedrijven die innovatie of een nieuwe vestigingsplaats zoeken in Europa voor uitbreiding.

Twente Board

Samenwerken binnen de Twente Board betekent dat bestuurders van overheden, onderwijs en bedrijven in Twente elkaar persoonlijk kennen en elkaar makkelijk en snel (kunnen) aanspreken op ontwikkelingen en resultaten. Samenwerking is nodig om huidige en toekomstige generaties werk, inkomen en een mooie toekomst in Twente te geven.

Leden Twente Board

Wim Boomkamp, voorzitter Twente Board

Onno van Veldhuizen, burgemeester Enschede en voorzitter Regio Twente

Eddy van Hijum, gedeputeerde provincie Overijssel

John Joosten, burgemeester Dinkelland

Bert Tijhof, wethouder Rijssen-Holten

Pieter van Zwanenburg, wethouder Hof van Twente

Victor van der Chijs, voorzitter College van Bestuur Universiteit Twente

Anka Mulder, voorzitter college van bestuur Saxion Hogeschool

John van der Vegt, voorzitter College van Bestuur ROC van Twente

Hans Kroeze, algemeen directeur ADG Dienstengroep

Regina Nieuwmeijer, voorzitter hoofdbestuur stichting Industriële Kring Twente

Dennis Schipper, founder CEO Demcon